LUND UNIVERSITY

Färgen gör skillnaden för studentmössan

Tersmeden, Fredrik

Published in:
Populär Historia

2014

Link to publication

Citation for published version (APA):
Tersmeden, F. (2014). Färgen gör skillnaden för studentmössan. *Populär Historia*, (6), 16-16. http://www.popularhistoria.se/da-nu/2014/05/studentmossans-farger/

Total number of authors:
1

General rights
Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.
• Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
• You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
• You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: https://creativecommons.org/licenses/

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Download date: 24. Oct. 2026

Färgen gör skillnaden för studentmössan

Huvudbonaden föddes som kännetecken för Uppsalastudenter under en skandinavisk kongress.

Studentmössan av Uppsalamodell.

Den moderna studentmössan föddes vid ett möte i Uppsala den 9 april 1845. Detta var under skandinavismens glansdagar då studenterna i Uppsala, Lund, Köpenhamn och Kristiania (Oslo) ivrigt umgicks vid stora studentmöten där man högstämt lovade enighet mellan de nordiska brödrafolken. Nu stundade ett sådant möte i Köpenhamn och bland Uppsalastudenterna diskuterades om man inte till resan borde skapa en mössa som ett särskilt kännetecken.

Beslutet om mössan i sig togs snabbt. Mer debatt blev det om utformningen: vit kulle eller svart? Många var skeptiska till en vit kulle: skulle den inte sotas ner på ångbåten över Öresund?

Men vit blev mössan och succé gjorde den – så stor att den blev mycket mer långlivad än ursprungsändamålet.

ÄVEN VID RIKETS ANDRA universitet i Lund bar studenterna mössa som kännetecken, och även här fanns det olika uppfattningar om rätt färg. Från 1850-talet finns belagt att vissa lundastudenter burit den vita Uppsalamössan, men vanligare tycks en lokal mörkblå variant ha varit. När Lunds studentkår bildades 1867 var ett av dess första beslut att fastställa lundamössans utseende: högtids- och sommarmössan skulle vara vit medan den blå varianten nu bara skulle vara vintermössa.

Den vita lundamössan skiljde sig på en punkt från Uppsalas: sammetsbandet under kullen var blått, inte svart. Däremot hade båda mössorna det röda foder som Uppsala infört 1850 (innan dess var fodret vitt). Först 1884 satte en patriotisk mössfabrikör blågult foder i Uppsalamössan medan Lund har behållit det röda. En annan skillnad som uppstått över tid är att Uppsalas mössa har en pösigare kulle, Lunds en mer rak.

STUDENTMÖSSAN VAR ursprungligen ett exklusivt kännetecken för universitetsstuderande. Det ändrades 1864. Då övergick studentexamen från att vara ett inträdesprov vid universiteten till ett avslutningsprov vid läroverken. Nu kunde alla som tagit studenten bära den vita mössan oavsett om de gick vidare till högre studier eller ej.

Drygt hundra år senare, 1968, avskaffades själva studentexamen helt, men mössan överlevde detta. Den överlevde även 1960-talets vänstervåg för vilken den var en hatad »klassymbol». I dag ser man knappast något lastbilsflak med firande sistaårsgymnasister som inte är fullt av vita mössor – ofta »pimpade» med olika personliga broderier och emblem.

I dag är studentmössan ett unisexplagg. De första svenska studentskorna under 1870- och 1880-talen tordes dock inte bära den – en skärmmössa ansågs alltför manlig. Först framåt sekelskiftet vågade kvinnliga akademiker visa sig i studentmössa, och ännu på 1910-talet diskuterades stundtals om inte en alternativ, mer kvinnligt utformad variant av mössan borde tas fram.

OCKSÅ I DE ANDRA nordiska länderna infördes studentmössor från 1800-talet och framåt. De finska, danska och isländska är ganska lika den svenska, särskilt dess rakare lundamodell. Den norska mössan avviker däremot både i färg (svart) och i att den har en stor nedhängande tofs av liknande slag som de svenska teknologmössorna. Den senare mösstypen lanserades i Sverige vid Chalmers i Göteborg år 1878 och är troligen just norskt inspirerad: Chalmers hade vid denna tid många norska gäststudenter.

FREDRIK TERSMEDEN

Lundastudenter år 1907. Vid denna tid hade även kvinnor börjat bära studentmössa. Tidigare hade den med sin skärm ansetts som allt för manlig. Kvinnan till höger, Elsa Collin, blev samma år den första kvinnan som stod på scen i ett lundaspex.